

Яцюк Олександр

аспірант кафедри фінансів ім. С.І. Юрія,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

У сучасних умовах господарювання ефективність фінансової політики у будь-якій країні значною мірою визначається вибором правильних підходів до реалізації державою управління таким важливим елементом фінансової системи як фінансами суб'єктів господарювання, які повністю або частково належать до державної власності.

Фінансовою політикою є система дій і заходів держави що включає прогнозування, планування, організацію та контроль за фінансовими відносинами у процесі обміну, розподілу та перерозподілу фінансових ресурсів з метою виконання державою своїх функцій [1].

Об'єктом фінансової політики є фінансова система, що представляє спектр фінансових відносин щодо формування і використання фондів грошових коштів держави, підприємницьких структур, певних фінансових інституцій, домогосподарств.

Процес реалізації фінансової політики держави включає такі основні етапи:

- визначення основних напрямів функціонування фінансової системи згідно до цілей економічної та соціальної політики держави;
- складання цільових програм щодо розвитку державних та недержавних фінансів;
- розроблення конкретних заходів реалізації концепції, напрямів та програм.
- організація моніторингу та контролю за реалізацією фінансової політики.

Кінцевими цілями ефективної фінансової політики держави дослідники зазначають:

- збільшення обсягів валового внутрішнього продукту,
- підвищення ефективності використання державних грошових ресурсів, необхідних для більш повного задоволення потреб суспільства,
- ефективний і раціональний розподіл фінансових ресурсів між галузями економіки, соціальними групами і територіями.

Вагомими завданням фінансової політики є збалансування

різнонаправлених фінансових інтересів владних структур, суб'єктів господарювання, різних верств населення через знаходження таких механізмів регулювання, які забезпечать оптимальне зростання національного доходу та розподіл доходів і витрат у складі бюджетів усіх учасників національного господарства, що забезпечать максимально ефективні процеси зберігання, накопичення та споживання.

Фінансова політика включає два взаємопов'язаних напрями:

- фінансову політику у сфері державних фінансів
- фінансову політику у сфері недержавних фінансів.

З допомогою державних фінансів держава розподіляє і перерозподіляє значну частину валового внутрішнього продукту, який є головним об'єктом фінансових відносин. За окремими оцінками, державні фінанси як провідна сфера фінансової системи держави опосередковують майже 80 % усіх фінансових ресурсів і охоплюють різноманітні фінансові інституції, за допомогою яких держава здійснює свою фінансову діяльність [2].

Найбільш складним і дискусійним в політиці управління державними фінансами є управління фінансами державного сектора економіки, які представлені сукупністю фінансових ресурсів, які формуються в державних підприємствах, статутний капітал та прибуток яких підприємств повністю або частково належить державі.

Систематизація поглядів різних науковців дозволяє зробити такі узагальнення щодо сутності фінансової системи, як об'єкту фінансової політики:

1. Фінансова система є сукупністю взаємозв'язаних елементів, між якими є зв'язок чи взаємодія.

2. В конфігурації фінансової системи присутні такі складові як:

- грошові потоки;
- акумульовані фінансові ресурси;
- інститути, які забезпечують функціонування системи;
- регулюючі механізми.

3. До суб'єктів, які приймають участь у функціонуванні фінансової системи належать: домогосподарства, приватні підприємства, державні підприємства, фінансові посередники, урядові інститути.

4. Фінансові відносини суб'єктів, які приймають участь у функціонуванні фінансової системи відображаються в грошових потоках. матеріальним змістом яких грошові фонди. Фонди грошових коштів поділяються на централізовані і децентралізовані. До централізованих грошових фондів належать фонди, які держава створює у централізованому порядку і використовує їхні кошти для виконання своїх функцій (зокрема, державний і місцеві бюджети, фінанси

державних підприємств; спеціальні урядові фонди (пенсійний фонд, державні цільові фонди соціального страхування). Децентралізованими є грошові фонди суб'єктів господарювання усіх форм власності та рівнів підпорядкування;

5. Основними функціями фінансової системи є формування грошових фондів, використання грошових фондів і контрольна.

Закономірно, що для виконання висвітлених функцій та досягнення мети фінансової політики необхідним є наявність суб'єктів, які забезпечать розробку та реалізацію політики та певного інструментарію.

Суб'єктом фінансової політики виступає держава в особі органів державної влади. Мета та завдання фінансової політики реалізуються через фінансовий механізм.

Під фінансовим механізмом ми розуміємо сукупність підходів, форм методів, інструментів та важелів, а також нормативно-правового та інформаційного забезпечення, які забезпечують утворення й використання фондів фінансових ресурсів з метою забезпечення стратегічних потреб держави, суб'єктів господарювання та населення.

До основних сфер впливу фінансового механізму на процеси суспільного розвитку держави належать такі.

По-перше, це фінансове забезпечення відтворювального процесу, яке забезпечує покриття затрат за рахунок фінансових ресурсів, акумульованих суб'єктами господарювання і державою, що може відбуватися через самофінансування, кредитування та бюджетне фінансування (надання коштів з бюджету на безповоротних засадах на основі різних інструментів - дотацій, субсидій, субвенцій).

По-друге, вагомою сферою впливу фінансового механізму є фінансове регулювання, яке спрямоване на перерозподіл частини доходів підприємств і організацій, а також населення і спрямування цих коштів у бюджети й державні цільові фонди для задоволення державних потреб.

По-третє, фінансове стимулювання за допомогою яких можна впливати на матеріальні інтереси суб'єктів господарювання через використання ряду фінансових стимулів розвитку виробництва і підвищення його ефективності (бюджетних стимулів, ефективного інвестування фінансових ресурсів, використання фінансових пільг і санкції) [3].

Основними етапами здійснення фінансової політики є:

1) реалізація заходів політики, тобто створення чи уповноваження спеціальних адміністративних органів, залучення фінансових ресурсів, введення нових або зміна існуючих фінансових стандартів;

2) моніторинг політики (відстеження якості та відповідності досягнутих

результатів прийнятим рішенням), який повинен здійснюватися як органами управління, так і незалежними агенціями та аналітичними центрами;

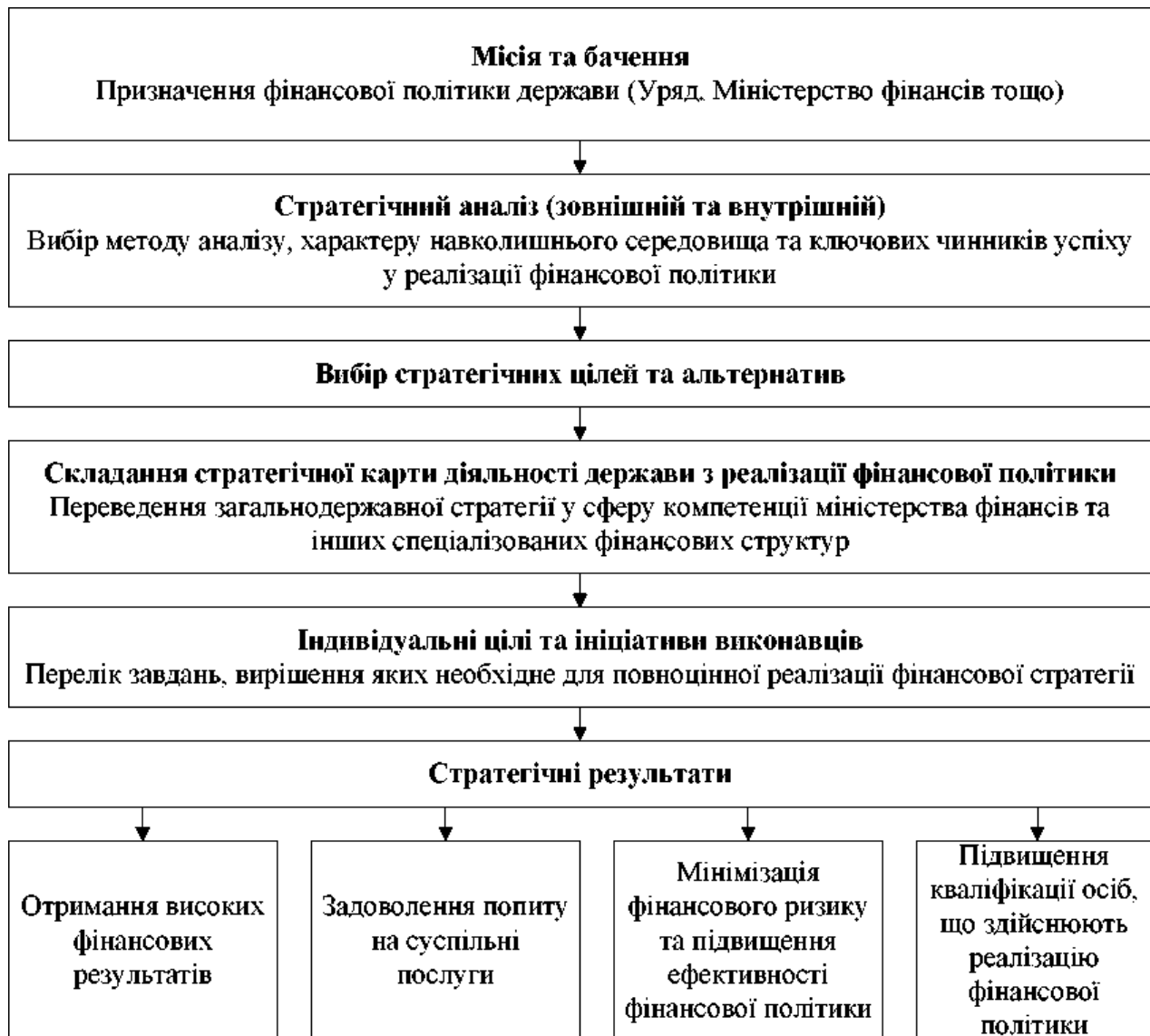

Рис. 1. Схема розробки стратегії реалізації фінансової політики держави

Джерело: [2].

3) оцінювання політики, зокрема систематична оцінка якості й ефективності фінансової політики, її результатів для вивчення впливу на суспільство та внесення коректив щодо подальшої її реалізації, зміни, скасування чи переорієнтації.

Література

1. Державна політика : підручник / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. К. : НАДУ, 2014. 448 с.

2. Кобеля М. Я. Теоретичні положення та суть фінансової політики держави. *Економіка та держава*. 2020. № 3. С. 160- 164.

3. Петришина Н. В. Державні підприємства України: проблеми функціонування та шляхи їх вирішення. *Економіка*. 2015. Випуск 30. С.73-79.